

14de vergadering

Dinsdag 20 januari 2004

Aanvang 13.30 uur

Voorzitter: Timmerman-Buck

Tegenwoordig zijn 70 leden, te weten:

Van de Beeten, Bemelmans-Videc, Van den Berg, Bierman-Beukema toe Water, Biermans, Broekers-Knol, Van den Broek-Laman Trip, Van Dalen-Schiphorst, Dees, Doek, Doesburg, Dölle, Van Driel, Dupuis, Eigeman, Essers, Van Gennip, De Graaf, Hamel, Hoekzema, Ten Hoeve, Holdijk, Jurgens, Kalsbeek-Schimmelpenninck van der Oye, Ketting, Klink, Koekkoek, Kohnstamm, Kox, Van der Lans, Van Leeuwen, Leijnse, Van der Linden, Linthorst, Luijten, Maas-de Brouwer, Meindertsma, Meulenbelt, Middel, Van Middelkoop, Nap-Borger, Noten, Van den Oosten, Pastoor, Platvoet, Pormes, Putters, Van Raak, Rabbinge, De Rijk, Rosenthal, Russell, Schouw, Schuyer, Slagter-Roukema, Soutendijk-van Appeldoorn, Swenker, Sylvester, Terpstra, Van Thijn, Timmerman-Buck, Vedder-Wubben, Wagemakers, Walsma, Werner, Westerveld, Witteman, Witteveen, Woldring en De Wolff,

en de heer Balkenende, minister-president, minister van Algemene Zaken, en mevrouw Dekker, minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer.

De **voorzitter**: Ik deel aan de Kamer mede dat zijn ingekomen berichten van verhindering van de leden:

Van Heukelum, Lemstra, Tan en Hessing, wegens verblijf op de Nederlandse Antillen en Aruba;

Schuurman, wegens ziekte, ook volgende week.

Deze berichten worden voor kennisgeving aangenomen.

De **voorzitter**: De ingekomen stukken staan op een lijst die in de zaal ter inzage ligt. Op die lijst heb ik voorstellen gedaan over de wijze van behandeling. Als aan het einde van de vergadering daartegen geen bezwaren zijn ingekomen, neem ik aan dat de Kamer zich met de voorstellen heeft verenigd.

(Deze lijst is, met de lijst van besluiten, opgenomen aan het einde van deze editie.)

De **voorzitter**: Aangezien voor verdragen die ter stilzwijgende goedkeuring zijn voorgelegd, en voor twee voorgenomen AMvB's, gedrukt onder de nrs. 29305 (R1744), 29306 (R1745), 29321 (R1746), 29313 (R1747), 29318 en 29358 de termijnen zijn verstreken, stel ik vast dat wat deze Kamer betreft aan uitdrukkelijke goedkeuring van deze verdragen en voornemens geen behoefte bestaat.

Op verzoek van de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken en de Hoge Colleges van Staat stel ik voor, het wetsvoorstel Vaststelling van de begrotingsstaat van de Hoge Colleges van Staat, Kabinet der Koningin, Kabinet van de Gouverneur van de Nederlandse Antillen en het Kabinet van de Gouverneur van Aruba (II) voor het jaar 2004 (29200-II) van de agenda af te voeren.

Daartoe wordt besloten.

De **voorzitter**: Ik deel aan de Kamer mede dat de vaste commissie voor Verkeer en Waterstaat heeft

geadviseerd, niet tot behandeling van Kamerstuk 29226 Partiële herziening Structuurschema Burgerluchtvaartterreinen over te gaan. Ik stel voor, dit advies te volgen.

Daartoe wordt besloten.

De **voorzitter**: Ingekomen is een beschikking van de voorzitters van de Eerste en de Tweede Kamer der Staten-Generaal houdende aanwijzing van de heer Th.B.F.M. Brinkel tot lid van de Interparlementaire Commissie van de Nederlandse Taalunie in plaats van de heer J.J. Mastwijk. Deze beschikking ligt op de Griffie ter inzage. Ik stel voor, deze beschikking voor kennisgeving aan te nemen.

Daartoe wordt besloten.

Aan de orde is de benoeming van een plaatsvervangend griffier (EK A).

De **voorzitter**: Door mij worden tot stemopnemers benoemd het lid Jurgens, tevens voorzitter, en de leden Van der Linden, Hoekzema en Kohnstamm.

Bij de stemming, waaraan 65 leden hebben deelgenomen terwijl 68 leden de presentielijst hebben getekend, verkrijgt mevrouw Van Dooren 63 stemmen en zijn 2 stemmen ongeldig uitgebracht.

De **voorzitter**: Aangezien mevrouw Van Dooren de absolute meerderheid van stemmen op zich heeft verenigd, is zij benoemd tot plaatsvervangend griffier. Ik wens haar nu alvast van harte geluk met haar benoeming.

De beëdiging van mevrouw Van Dooren zal volgende week bij de

Voorzitter

aanvang van de vergadering plaatsvinden.

Ik dank de leden-stemopnemers van harte voor de door hen verrichte werkzaamheden.

Aan de orde is de behandeling van:

- **het wetsvoorstel Vaststelling van de begrotingsstaat van het ministerie van Algemene Zaken (III) voor het jaar 2004 (29200-III).**

De **voorzitter**: Ik heet de minister van Algemene Zaken van harte welkom in dit huis. Het is de eerste keer dit jaar dat hij hier aanwezig is. Ik neem aan dat nog vele keren zullen volgen.

De beraadslaging wordt geopend.

De **voorzitter**: Ik geef het woord aan de heer Noten voor zijn maiden-speech.

□

De heer **Noten** (PvdA): Voorzitter. Ik zal het u eerlijk bekennen: bij het voorbereiden van mijn maiden-speech had ik regelmatig last van een zenuwtoeval. Dat zou iets te maken kunnen hebben met de geschiedenis van dit huis en het illustere gezelschap waarvoor ik deze toespraak mag houden. Ik vermoed echter dat het vooral iets te maken heeft met het onderwerp. Het is immers een buitengewoon ingewikkeld en risicovol onderwerp dat uitnodigt tot zwijgen. Waarom voelen wij ons zo onzeker bij zoiets als het WRR-rapport "Normen en waarden en de last van het gedrag"? Het is natuurlijk erg gemakkelijk om cynisch te zijn en er woordgrappen over te maken. Het is ook niet zo moeilijk om mensen met bepaalde standpunten te beschuldigen van intolerante fatsoensrakerij. Er is al snel sprake van politiek opportunisme en dat alles onder het oog van de genadeloze media.

Toen ik mij dit alles realiseerde, had ik bijna de neiging om te zeggen: laat een ander het maar doen. Het onderwerp "normen en waarden" hoort echter thuis in de traditie van de sociaal-democratie. Wij zijn de uitvinders van de blauwe knoop. Ien Dales riep op tot een integere overheid en nog maar twee jaar geleden maakte ik mij druk in de campagne tegen de hufferigheid.

Volgens mij hoort dit onderwerp ook thuis in de politieke arena. Ik kan mij niet voorstellen dat een politicus in staat is om zijn politieke idealen op een onpersoonlijke en waarde vrije wijze uit te dragen. Het is geen digitaal beroep, je doet het omdat je gedreven wordt door je eigen waarden. Dat is naar mijn gevoel de essentie van het vak. Het is in ieder geval een van de redenen waarom ik politicus ben.

Er is dus aan de ene kant het risico van het opportunisme en het gemak waarmee het onderwerp kan worden afgedaan en aan de andere kant is er het gegeven dat het onderwerp thuishoort in onze traditie. Met het oog op het laatste wil ik dit onderwerp toch maar bespreken vandaag.

Een tweede vraagstuk bij het voorbereiden van mijn speech was dat mijn hoofd vol zat met gedachten en one-liners, maar niet of nauwelijks met structuur. Het was heel lastig voor mij om helder voor ogen te krijgen waar het precies om gaat als wij spreken over normen en waarden. Dat is ook logisch, want wij leven in een pluriforme samenleving. Dat is niet alleen een feit, het is zelfs het vertrekpunt voor een democratische rechtsstaat dat die pluriformiteit wordt gerespecteerd. Hierbij is een legitimeringsvraag aan de orde: op grond waarvan ben ik in een pluriforme samenleving gerechtigd om bepaalde waarden boven andere te stellen? Wij zijn absoluut niet streng in ons begrippenkader als het gaat om normen en waarden. Het rapport van de WRR helpt ons daar overigens bij door onderscheid te maken tussen de publieke en private moraal. Afgelopen zaterdag hoorde ik een debat op de radio waaraan onder andere Jeltje van Nieuwenhoven en Gerda Verburg deelnamen. De woorden "normen" en "waarden" vlogen in een duizelingwekkend tempo door de ether. Binnen een paar tellen wist ik niet meer waarover het ging. Het klonk heel indrukwekkend, maar ik wist niet meer waarover het ging. Met andere woorden: het gebrek aan strengheid bij het hanteren van dit soort begrippen maakt het moeilijk om daarop beleid te ontwikkelen.

Een derde probleem dat ik signaleer, noem ik maar het probleem van het glazen huis. Ik leg nu een verbinding met het ongevraagde advies van de Raad voor het Openbaar Bestuur en het rapport van

de Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling. Wij zouden ons moeten aantrekken wat daarin naar voren wordt gebracht en dan doel ik op de wurggreep waarin media en politiek elkaar vasthouden; de onderlinge afhankelijkheid die steeds groter wordt. Uiteindelijk wordt het fenomeen geïntroduceerd van de mediademocratie die ons om allerlei redenen verleidt tot emotiepolitiek. Een mediademocratie die ons verleidt om vaak te snel en onvoldoende onderbouwd stellingen te nemen. Een mediademocratie die ons schijnbaar in staat stelt om een opvatting te hebben over een rapport van 2500 bladzijden nog voordat het is uitgebracht. Het überhaupt hebben van een opvatting is schijnbaar zo belangrijk dat de kwaliteit van die opvatting er minder toe doet.

Dit brengt mij op de stelling dat die mediademocratie ons steeds meer verleidt tot emotiepolitiek. Emotiepolitiek maakt een overheid onvoorspelbaar. Een onvoorspelbare overheid wordt op termijn als onbetrouwbaar beleefd en een overheid die als onbetrouwbaar wordt beleefd, zal moeite hebben om haar gezag te handhaven in een discussie over normen en waarden.

De invloed van de media is echt groot. In vijf minuten tijd kunnen reputaties worden gebroken of partijen worden gelanceerd met 10 zetels. Ik weet dat het riskant is om dit hier te zeggen, maar ik ben van mening dat wij af moeten van de – misschien wel romantische – gedachte dat de media in deze tijd nog steeds in staat zouden zijn tot een onafhankelijke en objectieve nieuwsgaring. Is het niet zo dat die media langzaam maar zeker nieuws als product op de markt moeten brengen en dat de inhoud van dit nieuws uiteindelijk mede wordt bepaald door de vraag van de klant? Daarmee wordt de politieke agenda uiteindelijk afhankelijk van opkomende emoties in de samenleving.

Toen ik dit betoog voorbereide, meende ik eerst dat ik het zou moeten larderen met voorbeelden en er zijn voorbeelden genoeg. Wij hebben op dit moment de affaire-Oudkerk. Ik herinner verder aan de uitspraken van de burgemeesters Ter Horst en Leers over de integriteit van het ambtenarencorps en de proefballon over een kooi voor winkeldieven. Tijdens de discussie in de fractie merkte ik dat het erg moeilijk is om binnen een fractie tot